

PERMANENTNÁ FORMÁCIA ABSOLVENTOV TEOLOGICKÝCH FAKÚLT

doc. ThDr. Michal Hospodár, PhD.

TÉMA II: MANŽELSTVO A RODINA – PRIORITY PASTORÁCIE

ÚVOD: Manželstvo a rodina ako priority pastorácie

Modul obsahuje pohľad na súčasnú rodinu, objasňuje sprevádzanie manželov a dotýka sa aj sprevádzania rozvedených a osamelých.

VÝZVY:

V programovej časti *Pastoračný plán Katolíckej cirkvi na Slovensku 2007 – 2013* vníma negatívne trendy v súčasnom manželstve a rodine a odporúča nasledujúce riešenie: „Najväčšou výzvou sa v tomto ohľade ukazuje posilnenie prípravy na sviatosť manželstva. Z veľkého množstva mladých ľudí, ktorí chcú uzavrieť sviatostné manželstvo, je stále viac tých, ktorí túžia po hlbšej príprave na manželstvo.“¹

a) Rodina ako prioritná pastoračná skupina

Rodina je základnou bunkou štátu i Cirkvi, miestom, kde sa prežíva spoločenstvo lásky a života. V súčasnom post-modernom svete sú manželstvo a rodina z pastoračného aspektu najviac ohrozenými inštitúciami. Katolícka cirkev preto neúnavne interpretuje Božie zjavenie o rodine a ponúka ho ako *bonum commune* celej ľudskej spoločnosti, lebo podľa veľkého pastiera rodín sveta pápeža sv. Jána Pavla II. „rodina je dedičstvom celého ľudstva“ (Príhovor na 4. svetovom stretnutí rodín v Manile 2003). Ten istý pápež nezabudol ani na rozmer evanjelizácie prostredníctvom rodín, keď napísal: „Budúcnosť evanjelizácie závisí v značnej miere od rodiny ako domácej cirkvi.“ (FC, 52) Kto dnes dokáže oslovit' a formovať rodinu, tomu v určitom zmysle patrí zajtrajšok. Z tohto pohľadu starostlivosť o rodinu patrí medzi absolútne priority pastorácie. *Pastoračný plán Katolíckej cirkvi na Slovensku 2007 – 2013* vníma systematické spochybňovanie tradičného modelu manželstva a rodiny a vplyv sekularizácie na život jej členov. Ako riešenie odporúča posilnenie prípravy snúbencov na manželstvo a ich sprevádzanie.²

b) Sprevádzanie manželov

Ani manželstvá s fungujúcou rodinou nemožno nechať bez pastoračnej starostlivosti. Treba ich duchovne sprevádzať na ceste budovania manželskej a rodinnej spirituality vedúcej k stabilnej rodine. K tomu môžu účinne poslúžiť už rozbehnuté projekty, ktoré organizujú rôzne prorodinné združenia.³ Mnohé z nich vedú kresťanskí laici, ktorí svojou angažovanosťou prehlbujú vlastnú kresťanskú a rodinnú identitu a významne pomáhajú aj iným rodinám k životu podľa Božieho zámeru. V súčasnosti výrazne zaostáva taká bezprostredná príprava na manželstvo, ktorá by bola vhodným spôsobom prispôbena na desakralizačné fenomény. Platí to aj pre Cirkev na Slovensku. Nie je možné na snúbencov aplikovať rovnaké postupy bez ohľadu na ich životnú situáciu. Úplne chýba zo strany Cirkvi systematické sprevádzanie párov v prvých rokoch ich manželstva.⁴ Pritom sa úplne pozabudlo, že jedným z najdôležitejších apelov pápeža Františka na diecézy a farnosti je „sprevádzanie“ manželov a rodičov. Základná forma sprevádzania má podobu blízkosti Cirkvi manželom v najrozmanitejších situáciách, v ktorých sa ocitnú. V praktickej realizácii pri sprevádzaní nejde o direktívu alebo odbornú terapiu, ale o osobný ľudský spôsob pomoci pri zvládaní ťažkých životných situácií. Sprevádzanie rozvedených a osamelých

¹ KBS: *Pastoračný plán...*, Trnava: SSV, 2007, od. 36.

² Rada pre rodinu KBS vydala v marci 2011 záväznú smernicu o tom, aké témy má obsahovať bezprostredná príprava snúbencov na manželstvo. Smernica zaväzuje všetky katolícke farnosti na Slovensku. Otázka je, ako sa uplatňuje v praxi.

³ Napr. občianske združenie **Manželské stretnutia** so sídlom v Trenčíne už takmer 30 rokov systematicky organizuje celotýždňové podujatie na obnovu rodín v Banskej Bystrici (už aj vo Vranove n. Topľou). Na programe podujatí sa minimálne raz doteraz zúčastnilo vyše 1500 manželských párov zo Slovenska i zahraničia. Väčšina týchto párov sa stretáva aj naďalej vo svojich bydliskách v mesačných intervaloch a prehlbuje sa v problematike prednesených tém. Zdroj: www.mstretnutia.sk

⁴ V Gréckokatolíckej cirkvi evidujeme Spoločenstvo kňazských a manželských párov – SKALA, ktoré systematicky pristupuje k obnove manželských párov, riešeniu problematických manželstiev a následne k ich dlhodobému sprevádzaniu. Viac pozri na: www.skalarodin.sk. V Prešovskej archieparchii dlhodobo pôsobí Centrum pre rodinu na Sigorde. Organizuje celoročne rôzne podporné podujatia pre upevnenie jednoty manželstva a rodiny.

Počet rozvedených manželstiev na Slovensku po páde totality rapídne narástol.⁵ Je to nový neželaný fenomén aj v prostredí Katolíckej cirkvi, kde sa už urobili počiatkové pastoračné iniciatívy smerom k rozvedeným. Cirkev musí byť aj pre rozvedených manželov miestom prijatia. Kde to ľudia necítia, tak je to podnet k spytovaniu svedomia pre tých, ktorí by ich mali prijať, teda kňazov, rehoľníkov, ale aj spoločnosť veriacich. Duchovný pastier má iniciatívne kontaktovať rozvedených vo farnosti, kde pôsobí, a otvoriť priestor svojho srdca pre nich. Pohrdanie „stratenými ovečkami“ je zradou na poslaní dobrého pastiera.

NAŠA ÚLOHA:

Gréckokatolícki kňazi, majoritne sami žijúci v rodinách, majú prirodzene blízko k problematike vnímania a sprevádzania manželských párov. Potrebujú však sami najprv zažiť istý druh sprevádzania v spoločnosti, aby ho mohli aplikovať v konkrétnej pastoračnej službe. Na kňazské dni by mali byť príležitostne pozvané aj manželky kňazov, najmä na témy manželstva a rodiny. Tak by mali možnosť podeliť sa so svojimi skúsenosťami a navzájom sa obohatiť. S rodinou úzko súvisí aj otázka odovzdávania viery v rodine. Mladší kňazi by sa mali neustále zdokonaľovať vo vedení a sprevádzaní manželov po sobáši.

LITERATÚRA:

FRANTIŠEK: *Amoris laetitia* (exhortácia). Trnava: SSV, 2021.

HOSPODÁR, M.: Modlitba ako liek pre katolíkov, čo žijú v nesviatostnom manželstve. In: *Teologický časopis* 1/2010, roč. VIII., Trnava: Dobrá kniha pre TFTU, 2010, s. 83-90.

HUČKO, L.: *Chápanie pojmu tradícia a východná sviatostná prax*. Praha, 2020.

JÁN PAVOL II.: *Dies Domini* (apoštolský list). Bratislava: Don Bosco, 1998.

JÁN PAVOL II.: *Familiaris consortio* (exhortácia). Trnava: SSV, 1993.

KBS: *Pastoračný plán Katolíckej cirkvi na Slovensku 2007 – 2013*. Trnava: SSV, 2007.

KONGREGÁCIA PRE VÝCHODNÉ CIRKVI: *Inštrukcia na aplikáciu bohoslužobných predpisov Kódexu kánonov východných cirkví*. Rím: Libreria Editrice Vaticana, 1998.

PAĽA, G. (ed.): *Kongres rodiny 2014* (zborník). Prešov: Vydavateľstvo PU, 2014.

Rada pre rodinu KBS: *Metodika kurzov prípravy snúbencov na manželstvo*, 2011.

TIRPÁK, P.: *Pastoračná odpoveď Cirkvi na súčasnú krízu manželstva*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe PAT.

Internetové zdroje:

Manželské stretnutia. www.mstretnutia.sk

Štatistický úrad Slovenskej republiky: *MY V ČÍSLACH Pohyb obyvateľstva 2019*, marec 2020. Dostupné na: slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/fla037e8-37bd-4645-a76d-d185838e3610/MY_v_cislach_Pohyb_obyvatelstva_2019.pdf?MOD=AJPERES

RÁBARA, P.: Rozvedení by mohli pomáhať pri predmanželskej príprave. *Svet kresťanstva*, 21. 12. 2016. Dostupné na: svetkrestanstva.postoj.sk/19869/rozvedeni-by-mohli-pomahat-pri-predmanzelskej-priprave

⁵ Štatistiky hovoria jasnou rečou o raste rozvodovosti a kohabitácie za posledných 25 rokov. Podľa Štatistického úradu SR bol v roku 2019 na Slovensku index rozvodovosti 31,9 %. V praxi to znamená, že zo 100 sobášov zaniklo rozvodom takmer 32 z nich. (Dostupné na: slovak.statistics.sk (9. 4. 2020)). Stav rozvodovosti vo veľkých mestách sa pohybuje okolo 50 % vzhľadom na sobášnosť. Narástol aj počet rozvodov po dlhotrvajúcom manželstve.